

PAGINI DIN MEMORIILE UNUI OFIȚER ROMÂN, COMBATANT ÎN RĂZBOIUL ANTIFASCIST (I) (23 AUGUST 1944 — 15 IANUARIE 1945)

de

**VIOREL FAUR
MIRCEA VELICU**

Se împlinesc, în anul viitor, patru decenii și jumătate de la momentul eliberării nord-vestului patriei de sub vremelnica ocupație fascisto-hor-thystă, eveniment de incontestabilă însemnătate, care constituie o mărturie a spiritului de independență și unitate al poporului român. Continuarea ofensivei armatei române, sincronizată cu cea a trupelor sovietice, pe teritoriul Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei atestă sprijinul acordat popoarelor acestor țări pentru a se emancipa de sub dominația fascistă. Este vorba, deci, de o reală contribuție a neamului nostru la victoria finală împotriva fascismului, de marile sacrificii umane și materiale date de poporul român în bătăliile pentru libertatea țărilor amintite, dovedind o generoasă atitudine de solidaritate cu acestea, fapt care trebuie subliniat cu deosebire și argumentat cu noi materiale documentare. Sub acest raport, considerăm realmente utilă includerea în circuitul științific a unor surse inedite de informare istorică, între care — alături de documentele din arhivele marilor unități — și mărturiile memorialistice, provenite de la combatanți, care au avantajul de a oglindi, cu multă veridicitate, episoadele și întâmplările evocate, reușindu-se adesea conceperea unor pagini de inspirată reconstituire istorică, complementare documentelor propriu-zise, păstrate în arhivele militare, cele mai frecvent solicitate fiind jurnalele de război ale unităților românești, valoroase surse informative despre „mersul luptelor“, cu ce au avut ele demn de menționat, dar totodată expresii ale situațiilor concrete, când timpul consemnărilor era presant iar acele mențiuni trebuiau să redea, cu concizie și exactitate, doar elementele de interes pentru posteritate. Scăpau, așadar, în mod aproape inevitabil, însemnările cu privire la detaliile luptelor, reacțiile psihologice ale ostașilor și ofițerilor, precum și surprinderea unor nuanțe ale trăirilor. Altfel spus, documentele la care ne referim nu cuprindeau relatări sau comentarii despre modul cum s-au reflectat în viața interioară a combatanților confruntările militare, care prezintă o însemnătate deosebită pentru o adevărată reprivire contemporană asupra acestora. Memorialistica furnizează, atunci când se fixează în perimetrul adevărului, o imagine mai complexă despre întâmplările războiului. Această dimensiune a sa îi asigură un loc aparte între sursele documentare despre acțiunile militarilor români, fapt care ne-a îndemnat să dăm publicității o întinsă parte dintr-o valoroasă lucrare memorialistică aparținând fostului locotenent Emil Paul Pop, care

a făcut parte din Regimentul 26 Dorobanți, din compunerea Diviziei a 2-a infanterie. Ne-am oprit, cu acest prilej, la perioada dintre 23 August 1944 și 15 ianuarie 1945, memoriile în discuție relatînd despre realități trăite și văzute de autor începînd cu desfășurările militare declanșate de actul istoric de la 23 August 1944 și pînă la eroicele bătălii purtate de trupele române pentru eliberarea Budapestei, capitala Ungariei.

Considerăm că nu sînt lipsite de importanță cîteva date biografice despre autorul memoriilor. Emil Paul Pop a fost fiu de învățător și s-a născut în comuna Ciurmeghi, județul Bihor. La rîndul său, a fost mai mulți ani învățător în aceeași așezare, apoi profesor de istorie și director al Școlii Generale. Interesant de remarcat este faptul că, deși a predat cu multă dăruire istoria patriei, el nu și-a supralicitat meritele din război, pe care incontestabil le-a avut. A preferat o atitudine modestă, evocînd mai cu seamă faptele camarazilor săi, a marii oștiri, care s-a acoperit de glorie în luptele din războiul antifascist. A fost un eminent pedagog și un veritabil animator cultural, contribuind la organizarea de formații corale, el însuși avînd o splendidă voce de bariton, putînd totodată să interpreteze la cîteva instrumente (vioară, pian și acordeon) diverse melodii. Elevii săi, precum și oamenii locului, îi păstrează o vie amintire. A fost înmormîntat, la 21 august 1987, în cimitirul localității Ciurmeghi, acolo unde a muncit o întreagă viață, consacrîndu-se treburilor obștei și oferind un pilduitor exemplu de stăruință și devoțiune.

Una din preocupările sale, care ne revelează o altă fațetă a personalității, a fost aceea de a-și elabora memoriile de război, cu dorința ca posteritatea să beneficieze de mai multe informații despre evenimente, pentru a putea fi reconstituite cu obiectivitate și cît mai cuprinzător. Astfel, memoriile sale nu sînt atinse de un anume spirit conjunctural, de o rigidă

ambție de a se afla în prim-planul evocărilor. Unghiul de vedere este strict personal, el îngăduind o surprindere a întîmplărilor într-o manieră de o copleșitoare sinceritate, nefiînd ocolite nici situațiile comice (dar reale!), aparent dezavantajoase pentru imaginea generală a ofensivei victorioase a trupelor române. Nu sînt ocolite nici defecțiunile unității pe care a comandat-o, așa cum — cu deplin temei — sînt subliniate reușitele ei și cu, deosebire, sînt relevate calitățile ostașului român.

În esență, memoriile lui Paul Emil Pop — ca efect al „perceperii” războiului la nivelul unui pluton sau al unei companii —, facilitează înțelegerea eforturilor și a solicitărilor la care au fost supuși ofițerii și soldații români în timpul a aproape cinci luni, cînd aceștia au parcurs un



drum de glorie, încununat cu cucerirea Poștei Centrale din Budapesta, important obiectiv militar, în care inamicul „organizase o puternică rezistență”. Partea de memorii consacrată prezentării asalturilor asupra acestora au o certă valoare documentară, împrejurare argumentată și de cele două documente (pe care le reproducem, împreună cu memoriile), mai exact *Ordinul de zi de comandament No. 59* (al comandantului Regimentului 26 Dorobanți, locotenent-colonelul Gheorghe Leoveanu) și *Ordinul de zi No. 106*, semnat de comandantul Diviziei a 2-a infanterie, generalul Voicu, prin care a fost elogiat curajul Batalionului 1 din Regimentul 26, condus de maiorul Victor Craiu, precum și cel al ofițerilor comandanți de companii, între care și locotenentul Emil Paul Pop (fost comandant al companiei I-a). Documentele conțin date despre marile jertfe date de batalionul amintit în luptele pentru cucerirea Poștei Centrale, ca și despre cantitățile de armament capturate. Se menționează că: „Divizia a intervenit pentru a fi citați pe națiune” militarii români din componența companiilor care au realizat o asemenea izbândă. De altfel, posturile noastre de radio anunțaseră, la 9 ianuarie 1945, cucerirea de către trupele române a Poștei Centrale din capitala Ungariei. Pentru curajul extraordinar de care au dat dovadă au fost propuși a fi decorați cu ordinul „Mihai Viteazul” maiorul Victor Craiu și locotenentul Constantin Marinescu, care a căzut eroic la datorie. În documente se accentuează asupra faptului că s-au „distins” în luptele pentru cucerirea acestui „basteion extraordinar de întărit și bine apărat” absolut toți „ofițerii, subofițerii și trupa batalionului 1/26 D., care — sfidînd moartea și cu un curaj fără margini — au înfrînt rezistența inamicului, cucerind una dintre cele mai puternice fortărețe din Budapesta”. Era o recunoaștere onestă a adevărului, așa cum de altfel o facem și noi astăzi, introducînd în circuitul științific aceste surse documentare și, desigur, paginile din interesantele memorii ale unui ofițer român, ce vor aparține de-acum istoriografiei naționale. Ca atare, apreciem că nu facem altceva decît un firesc gest de restituire a unei lucrări memorialistice de neîndoieală valoare informativo-documentară.

1

No. 3516, din 1 febr. 1945

REGIMENTUL 26 DOROBANȚI PO CĂTRE BATALIONUL 1/26 D.

Cu onoare vi se transmite mai jos, în copie, ordinul de zi No. 59 de Comandament asupra acțiunii Bat. 1/26 D. în luptele pentru cucerirea BUDAPESTEI, în zilele de 8 și 9 ianuarie 1945, pentru a fi adus la cunoștința ofițerilor, subofițerilor și trupeii.

Comandantul Reg. 26 Dorobanți, Locot. Colonel
Gheorghe Leoveanu.

ORDIN DE ZI DE COMANDAMENT No. 59.

În lupta dîră dusă de acest regiment de rovinari contra germano-maghiarilor, începînd de la Tisa și culminînd cu luptele pentru cucerirea Budapestei, inamicul a opus o rezistență dîră.

S-a distins în mod deosebit BATALIONUL 1/26 D, de sub comanda neînfricătului și bravului maior Craiu Victor, prin faptele arătate mai jos:

Batalionul 1/26 D care dusesese lupte de stradă în interiorul Budapestei de la 1 ianuarie 1945, a dat dovadă că orice misiune i s-ar încredința se va achita de ea în mod victorios.

Astfel, în ziua de 8 ianuarie 1945, batalionul 1/26 D primește din nou ordin de atac. În sectorul ce-l are, intră în clădirile Poștei Centrale și cele mai mari garaje de automobile ale Serviciului poștal din Ungaria. În aceste clădiri, inamicul organizează o puternică rezistență, barînd intrările, ocupînd subsolurile și instalînd la ferestre numeroase arme automate. Străzile ce conduceau către aceste clădiri erau de asemeni barate de tunuri AC și Branduri.

După o puternică pregătire de artilerie, în ziua de 8 ianuarie 1945, orele 9,30, Bat. 1/26 D. pornește la atac, avînd compania a 2-a și a 3-a în linia 1-a și compania 1-a în linia a 2-a.

Brandurile de 81,4 ale batalionului și mitralierele susțin înaintarea, trăgînd de pe liziera șirului de case din spatele poștei. De la baza de plecare pînă la obiectiv, pe o distanță de 200 de metri, se află un teren viran complet descoperit, bătut continuu de branduri, mitraliere și pistoale mitraliere.

Comaniile din linia 1-a, în fruntea căroră se află locot. rezervă Marinescu Constantin, comandantul companiei a 3-a și însuși maiorul Craiu Victor, comandantul batalionului 1/26 D, pornesc cu-n avînt extraordinar, străbat locul viran din față, cu tot focul nimicitor al inamicului, și se apropie de gardurile localului Poștei Centrale.

Compania a 3-a, în frunte cu comandantul său, caută să intre în poștă. Din clădirea din dreapta însă, un foc ucigător de arme automate se abate asupra ei. Comandantul companiei, locot. rez. Marinescu Constantin cade mort în fața ușei poștei, comanda companiei o preia sublocot. Sabo Nicolae. Situația devine critică.

Maiorul Craiu Victor nu-și pierde cumpătul și concepe o manevră rapidă pe la nord.

Compania 1-a, în fruntea căreia se află locot. rez. Pop Emil Paul, manevrează poșta pe la nord și, în 40 de minute, intră în clădirea din dreapta, cu tot focul puternic primit de la inamic, în care timp ușurează acțiunea companiei a 3-a, care intră în cîteva minute în clădirea din stînga.

De remarcat curajul neasemuit al maiorului Craiu Victor, care în permanență se află în mijlocul ostașilor, în linia 1-a, îmbărbătîndu-i, el însuși dînd exemplu de curaj și bărbăție. Lupta pentru curățirea localului atinge însă punctul culminant. Numai lupta apropiată cu pistoale mitralieră și grenade silește inamicul să se retragă, cu mari pierderi. Partea de vest a poștei se cucerește cu mari jertfe, întrucît inamicul trage cu tunuri AC și Branduri, totuși ostașii companiei a 3-a și a 1-a, însoțiiți de comandanții lor, înaintează bravi iar în clădirile pe care au pus stăpînire stau necîlțiți, pîndind pe inamic și ochind din plin. Meritul lor este cu atît mai mare, ținînd seama că efectivele acestor companii este foarte redus, mai mic chiar decît a unui pluton. Inamicul se retrage în clădirile din spate, unde sînt garajele de mașini. Noaptea, localul din dreapta este stăpînit de compania 1-a, cel din stînga de compania a 3-a iar casa cu depozitul de lemne de compania a 2-a.

În dimineața zilei de 9 ianuarie 1945, Bat. 1/26 D atacă din nou, pentru a cuceri partea de sud a garajului și două clădiri la vest de garaj cu compania a 2-a, iar partea de nord a garajului și un bloc la nord-vest de acesta cu compania 1-a.

Numai prin cucerirea acestor clădiri cu cîte cinci etaje se va asigura păstrarea obiectivului Poștei Centrale. Garajul este puternic apărat. Inamicul trage cu tot armamentul, apărînd clădirea cu îndrîjire. Se dau lupte sîngeroase, ostașii uzînd de grenade și lupta la baionetă. După două ore, toate clădirile din sistemul de apărare, în număr de zece, sînt stăpînite de batalionul 1/26 D.

S-au capturat: 185 camioane, 89 turisme, 13 motociclete, trei avioane poștale, numeroase vehicule și autovehicule neinventariate.

În luptele pentru cucerirea acestui bastion extraordinar de întărit și bine apărat s-au distins:

- maiorul Craiu Victor, comandantul Bat. 1/26 Dorobanți Rovine, propus a fi decorat cu ordinul Mihai Viteazul cu spade;
- locot. rez. Marinescu Constantin, comandantul comp. 3-a, propus a fi decorat post-mortem cu ordinul Mihai Viteazul cls. III-a;
- sublocot. rez. Sabo Nicolae, înlocuitor la comanda companiei a 3-a după moartea locot. rez. Marinescu Constantin;
- locot. rez. Pop Emil Paul, comandantul companiei 1-a;
- sublocot. Turloi, comandantul companiei a 2-a;
- sublocot. Dobrotineanu Dan, comandantul companiei de armament greu, rănit în lupte.

Toți ofițerii, subofițerii și trupa batalionului 1/26 D care, sfidînd moartea și cu un curaj fără margini, au înfrînt rezistența inamicului, cucerind una din cele mai puternice fortărețe din Budapesta.

Pentru aceste eroice fapte ale BATALIONULUI 1/26 D., care a înscris în istoria neamului cele mai frumoase pagini de glorie, fapte care au fost făcute cunoscute prin comunicatul din 9 ianuarie 1945.

ORDON

citarea prin ordin de zi pe regiment a maiorului Craiu Victor, comandantul Bat. 1/26 D., a ofițerilor, subofițerilor și trupei acestui batalion.

Dat la PC al Regimentului 26 Dorobanți Rovine, azi 12 ianuarie 1945, în Budapesta — Ungaria.

Comandantul Regimentului 26 Dorobanți P.O.,
Locot.-Colonel Gh. Leoveanu.

Pentru conformitate,
Adjutantul Reg. 26 Dorobanți,
Locot. Anghel Bucur.
(*Ibidem*)

2

REGIMENTUL 26 DOROB[ANȚI] P.O.

No. 3888 din 16 Februarie 1945

C ă t r e

BATALIONUL 1/26 [DOROBANȚI]

Cu onoare se transmite mai jos, în copie, ord. de zi No. 106 din 7 II 1945, dat de Dl. General Comandant al Diviziei 2-a de Inf., prin care citează Bat. 1/26 din acest corp pentru fapte de arme.

Va fi adus la cunoștința tuturor ofițerilor, subofițerilor și trupei din subordine.

Comand[antului] Regimentului 26 Dor[obanți],
Colonel Ionescu

COPIE

Batalionul 1/26 Dorobanți, comandant de maiorul Craiu Victor, a înscris o pagină de glorie pentru cucerirea Budapestei.

În ziua de 8 ianuarie 1945, după luptele grele de pînă aci, primește din nou ordin de atac pe un sector în care intră și clădirile Poștei Centrale și cele mai mari garaje de automobile ale serviciului poștal din Ungaria.

În aceste clădiri, inamicul își organizase o puternică rezistență, barînd intrările, ocupînd subsolurile și instalînd la ferestre arme automate.

Străzile ce conduceau la aceste clădiri erau de asemenea barate de tunuri AC și branduri.

După o pregătire puternică de artilerie, în ziua de 8 I 1945, orele 9,30, batalionul pornește la atac, avînd compania 2 și 3 în linia I-a și compania 1-a în linia II-a.

De la bază de plecare la obiectiv se afla un teren viran, pe o distanță de 200 m complet descoperit, bătut continuu de branduri, mitraliere și pistoale mitraliere.

Companiile din linia I-a, în frunteta cărora se afla locot. rez. Marinescu Constantin și însuși maiorul Craiu Victor, comandantul Batalionului 1/26, pornesc cu avînt extraordinar, străbat locul viran, cu tot focul nimicitor și se apropie de gardul localului poștei.

Compania 3-a, în frunte cu comandantul său, caută să intre în Poștă, în timp ce din clădirile din dreapta un foc ucigător se abate asupra lor. Comandantul companiei a 3-a, locot. rez. Marinescu Constantin, cade mort în fața ușei. Situația devine critică. Maiorul Craiu Victor nu-și pierde cumpătul și concepe o manevră pe la nord.

Compania 1-a, comandată de locot. rez. Pop Emil, manevrează pe la nord și în 40 de minute intră în clădirea din dreapta, cu tot focul puternic primit de la inamic, în care timp ușurează acțiunea companiei a 3-a, care intră, după cîteva minute, în clădirea din stînga.

Partea de vest a poștei se cucereste cu mari jertfe, întrucît inamicul trage cu tunuri AC, branduri, totuși ostașii companiei a 3-a, însuflețiți de comandanții lor, înaintează brav iar în clădirea pe care au pus stăpînire stau neclintîți, ochind în plin.

În dimineața zilei de 9 ianuarie 1945, batalionul 1/26 atacă din nou pentru a cucerii partea de sud a garajului și două clădiri de la vest de garaj. Se dau lupte singeroase, soldații luptînd cu grenade și baionete. După două ore, toate clădirile — în număr de zece — sînt ocupate de batalionul 1/26 D, capturînd: 185 camioane, 89 autoturisme, 13 motociclete, 3 camioane poștale, precum și numeroase vehicule și autovehicole neinventariate.

În această vitejească acțiune se remarcă, cu un curaj fără precedent, maiorul Craiu Victor, comandantul Bat. 1/26 D, locot. rez. Marinescu Constantin, comandantul companiei a 3-a, sublocot. Sabo Nicolae, care a luat comanda companiei a 3-a după moartea locot. rez. Marinescu Constantin, locot. rez. Pop Emil Paul, comandantul comp. 1-a, sublocot. Turtoi Teodor, comandantul companiei a 2-a, sublocot. Dobrotineanu Dan, comandantul companiei a 4-a armament, greu rănit în lupte, toți ofițerii, subofițerii și ostașii acestui batalion pentru strălucitele fapte de arme de care au dat dovadă în aceste lupte.

ORDON :

Citarea prin ordin de zi pe DIVIZIA a 2-a INFANTERIE a BATALIONULUI 1/26 DOROBANȚI, pentru eroismul cu care au știut să lupte ofițerii, subofițerii și ostașii acestui batalion.

Divizia a intervenit pentru a fi citați pe națiune.

Acest ordin de zi va fi adus la cunoștința ofițerilor, subofițerilor și ostașilor DIVIZIEI a 2-a de INFANTERIE.

Dat la cartierul DIVIZIEI a 2-a INF., azi 7 FEBRUARIE 1945, în comuna SENNE, din CEHOSLOVACIA.

Comandantul Diviziei a 2-a de Inf.,

General Voicu

(Copie făcută de locotenentul Paul Emil Pop, aflată în Arhiva Filialei Bihor a Comisiei Române de Istorie Militară)

3

**PAGINI DIN MEMORIILE
LOCOTENENTULUI DE REZERVĂ EMIL POP
DIN REGIMENTUL 26 DOROBANȚI „ROVINE”,
DIN DIVIZIA 2-A DE INFANTERIE
(Perioada 23 august 1944 — 15 ianuarie 1945)**

Mă aflu la Florești (7 kilometri nord de Craiova), unde instruiam recruții contingentului anual. De aici auzeam distinct bombardarea Craiovei și a Piteștilor. Dispersarea noastră ne ferise de bombardamentul german, deoarece multe bombe căzuseră aproape de cazarma Regimentului 26 Dorobanți din Craiova, cazarma aflându-se în imediata apropiere a gării.

La Florești, sat liniștit, plin de flori, cu drumurile străjuite de tei, care mai răspindeau încă un plăcut parfum, cu apă de izvoare bună și rece, eram liniștiți și trăiam cumva departe de zbuciumul lumii.

În noaptea spre 24 august 1944, agenții de la batalionul nostru mă anunță să mă prezint imediat la adunare, deoarece s-a dat alarma pe unitate. Cam buimăcit, îmi dau seama că ceva excepțional se petrece, dar... totuși îl întreb, discret, pe agent dacă știe ceva. Agentul mi-a ghicit gindu! și n-a așteptat întrebarea mea. Încheierea armistițiului cu U.R.S.S., S.U.A. și ANGLIA era un fapt împlinit, dar nu se cunosc condițiile participării noastre la campanie, ceea ce ne făcea să ne uităm unul la altul nedumeriți.

Astfel că în urma ordinului primit de la batalion, pornim cu toată unitatea la Craiova, pentru menținerea ordinii ce eventual ar fi tulburată de către trupele nemțești din garnizoană sau în retragere spre Transilvania. O bucurie copilărească ne cuprinde pe toți, deoarece numai văzusem orașul de mai bine de trei luni și, bineînțeles, eram curioși să aflăm vești și să vedem ce stricăciuni și distrugeri au provocat bombardamentele.

Dimineața, la ora 6,00, intrăm în cazarma Regimentului 26 Dorobanți, primim imediat muniție de război și sîntem instalați în zona Corpului 1 de armată, gata de intervenție. Către seară intrăm în acțiune în zona Regimentului 19 Artilerie, unde somăm trupele germane să părăsească cazarma pînă la ora 20,00, după care intrăm în dispozitiv de luptă în zona aeroportului.

Din această zonă obligatorie, oprim toate coloanele germane ce se îndreptau spre Tg. Jiu sau Turnu Severin și, după somațiile de rigoare, le-am dezarmat. Am rămas în dispozitiv de luptă timp de trei zile, în care timp am descoperit depozitele rămase de la nemți, cu multe piese de avioane și multă îmbrăcăminte pentru trupă. Aeroportul german era în fața celui român, dar nu avea clădiri, ci cabane foarte solide și bine camuflate.

Descoperirea depozitelor nemțești a fost opera sublocotenentului Georgescu, care a observat că soldații săi fumează țigări bune și tutun nemțesc. În aceste condițiuni, s-a orientat și cu ajutorul ostașilor săi a cercetat depozitele, de unde a capturat multe lucruri bune, uzuale, între care și un aparat de radio, pe care l-a oferit maiorului Oprea, comandantul batalionului nostru. Dar exploatarea succesului s-a oprit aici, deoarece comandantul aeroportului român a constituit o echipă de pază și inventariere a bunurilor rămase de la fostul aliat.

În aceste zile am aflat și condițiile armistițiului, am fost echipați de război și înarmați pînă în dinți, fiind imbarcați în vagoane, cu destinația Calafat, pentru apărarea malului Dunării și distrugerea șlepurilor germane, care căutau să se retragă pe fluviu în amonte, spre Turnu Severin.

Aveam camarazi de armă în compania 1-a pe sublocotenentul activ Ionel Georgescu, sublocotenentul activ Aurel Iliescu, care comanda plutonul de jandarmi recruți și locotenentul rezervă Constantin Marinescu, învățător din Vlcea, comandant de companie.

Ajungem seara la Calafat fără incidente și bivacuăm în spatele cazarmii Regimentului 31 Calafat. Compania armament greu, cu două tunuri Bofors anticar și mitralierele, este instalată în poziție de tragere pe malul Dunării, poziție care se afla la 400—500 m de bivacuul nostru.

În ziua de 29 august, pe la orele 15,00, sîntem surprinși de focul inamic deschis de pe șlepurile germane ce urcau pe Dunăre, în amonte. Chiar în acel moment luam masa și nu ne așteptam la apariția lor. Cred însă că comandantul apărării fluviului era nițel surprins de schimbarea situației și dispozitivul de alarmare a trupelor operative ce apărau Dunărea nu a funcționat perfect. Populația fugea îngrozită de activitatea inamicului, deoarece Flakurile trăgeau asupra noastră iar cu artileria de pe vase bombardă orașul și vasele din port. Dar și noi sîntem la înălțime!

Cele două Boforsuri și mitralierele deschid focul și lovesc în plin cinci tancuri petroliere, care au luat foc. Petrolul răspîndit pe fluviu ardea cu flăcări de 5—10 metri, dar și împrăștia un fum negru, care incomoda tragerea cu tunurile anticar. Lupta a durat circa o jumătate de oră.

Oricum, acesta a fost botezul focului pentru unitatea de recruți, care le-a dat încredere și abia acum au înțeles noua orientare politică a țării noastre, care le-a descoperit o lume nouă de speranțe. Tuturor, bineînțeles și mie, ne-a descoperit orizontul către care întrevădeam recucerirea teritoriului pierdut din Ardeal.

În ziua de 31 august 1944 ne deplasăm spre Ghidici, la est de Calafat, unde — din informații — debarcaseră germanii. Dar, nu mărșăluim decît pînă la Poiana Mare, deoarece germanii — după ce s-au aprovizionat cu lemne pe șleperi — au reluat cursa pe Dunăre.

Reîntorcerea și marșul au fost destul de grele, deoarece recruții au obosit după un drum de 36 de kilometri, neavînd antrenament și, mai ales, din cauza căldurii sufocante și a echipamentului greu ce-l purta fiecare ostas. În momentul ajungerii la Calafat sîntem anunțați că un convoi de 120 de șleperi urcă în convoi spre Turnu Severin.

Așteptăm momentul, cu înfrigurare, deoarece noaptea nu se deslușesc așa de lesne țintele pe apă, mai ales că șlepurile au un profil redus. În dreptul orașului, Dunărea e mai lată de 1 000 de metri. Convoitul trece prin apele bulgare, pe la ora 22,00, și deschide focul preventiv asupra orașului și portului, de asemenea la întîmplare asupra poziției noastre. Iluminăm cu rachete albe fluviul, pentru a se putea repera țintele, dar măsura îl avantajează pe inamic, care își reglează tragerea după poziția rachetelor. Sublocotenentul de rezervă Gheorghe Știucă este rănit de o schișă în timp ce striga disperat să nu se mai tragă cu rachete. Cei de la tunurile Bofors nu opresc tragerea asupra inamicului.

Mă deplasez, din locașul meu de tragere, ca să controlez ostașii din plutonul meu, care forfoteau prin întuneric și nu știau cum să se adăpostească mai bine. Îl caut pe subofițerul Spanache, încheietorul meu, pentru a-i atrage atenția asupra datoriei de a supraveghea și ține grupați oamenii. Nu reușesc să-l găsesc, dar ostașii mă informează că l-au văzut alergînd spre malul fluviului. Mai tîrziu am deslegat misterul: subofițerul descoperise pe malul apei un tanc de instrucție care, desigur, constituia un excelent adăpost contra tragerilor inamicului de pe șleperi.

În noaptea aceea am avut opt răniți pe batalion, iar orașul, partea dinspre port, a suferit multe stricăciuni din cauza bombardamentelor germane de pe șleperi, în special gospodăriile oamenilor au luat foc. Gara Calafat și o biserică au fost lovite în plin.

În dimineața zilei de 4 septembrie 1944 sîntem îmbarcați în vagoane cu direcția Craiova, unde facem joncțiunea cu partea operativă ce venea de pe frontul din Basarabia. Se face o nouă ordine de bătaie, la comanda batalionului fiind numit un ofițer superior foarte înimos și cu experiență, Locot. Colonelul David Marinescu.

Ne îmbarcăm din nou în tren cu direcția Băilești, unde ajungem la ora 23,00, debarcăm cu destinația Cătanele. În drum ne întîlnim cu o coloană rusească pe căruțe, care venea dinspre acest sat. Locuitorii erau speriați, deoarece li se luaseră caii, inclusiv trăsurile unui bogătaş din sat, Mitrănescu pe nume. Cetățenii noștri nu erau obișnuți cu legile războiului. Rușii, în realitate rechiziționaseră caii și căruțele în interese operative. Numai cei ce știu ce înseamnă oboseala în timp de război poate înțelege aceste situații!

De la acest sat, batalionul s-a îndreptat spre Dunăre, unde urma să ocupăm o poziție de apărare pe satele Bistrești și Negoiu. Noua noastră misiune era ușurată, deoarece zona avea o mulțime de lacuri care, pe lîngă faptul că pentru noi au constituit o bună aprovizionare cu pește, făceau debarcarea inamicului absolut exclusă, din cauză că ambarcațiunile nu se puteau apropia de malul fluviului.

În ziua de 12 septembrie 1944 schimbăm poziția, mărșăluind pe un timp ploios către satul Poiana Mare, în condiții foarte obositoare. Rechiziționasem și noi căruțe cu cai pentru transportul răniților și muniției, deoarece batalionul avea numai două

căruțe în dotare, dar nevoile imediate erau multe, mai ales că misiunea noastră de supraveghere a Dunării se schimba de la o zi la alta. În acest sat, într-o misiune mai mult de alarmă, rămânem până în ziua de 15 septembrie, în care timp perfectăm organizarea, dotarea, facem și instrucție și depunem un nou jurământ de credință către patrie, în prezența noului comandant de regiment, colonelul Traian Teodorescu.

Din nou ne deplasăm! De data aceasta la Bechet, port la Dunăre, distanță bună de 97 de kilometri! Aceste dese mișcări firește că nu sînt pe înțelesul tuturor, mai ales că despre mersul operațiilor pe front nu știm mare lucru! Pe mine mă interesează, în mod deosebit, satul meu, Ciurmeghiu, care este la cîțiva kilometri de frontiera cu Ungaria, iar soția mea se află acolo ca învățătoare!

Sînt trimis mai departe de Bechet cu subunitatea mea, tocmai la Dăbuleni, tot pe Dunăre. Drumul este pietruit, mărginit de culturi și vie americană. Ne-am înfruptat din belșug cu struguri, pe tot timpul marșului de zece kilometri. Am ajuns în sat abia la ora 2,00 noaptea, de unde cu căruțe și călăuze ne-am deplasat la pichetul de grăniceri care se afla pe Dunăre. Drum anevoios, foarte întortocheat din cauză că trebuie să ocolească locurile mlăștinoase, la care se mai adaogă și o noapte întunecoasă și puțin rece.

Pichetul, așezat la 100 de metri de fluviu, nu-i ceea ce visasem, adică o clădire organizată, ci o casă lipită cu noroi și acoperită cu stuf. Grănicerii construiseră această clădire în timpul zilei, iar acum, la sosirea noastră, dormeau într-o așa-zisă bucătărie din pereții căreia ieșeau aburi proaspeți, din lutul ce nu se uscase încă! Alături de această construcție mai era un bordei vechi în pămînt, care servea de dormitor. Cei mai mulți dintre soldații pichetului sufereau de friguri, situație ciudată, dar explicabilă, deoarece ne găseam într-o zonă mlăștinoasă și plină de țîntări. N-am stat prea mult pe gînduri, mi-am procurat fin din zonă, pentru a-mi adăposti și face un cuțuș pentru ostașii mei, iar în dimineața zilei, după o recunoaștere de rigoare, mi-am organizat punctul de sprijin, stabilind misiuni și o supraveghere continuă de vedere și foc, pentru a opri orice încercare de debarcare a inamicului. Grănicerii, buni cunoscători ai zonei, m-au ajutat să mă aprovizionez cu de toate, inclusiv cu struguri, zarzavaturi și apă bună de băut.

În fața pichetului se afla un cîrîg de sălcii, între care o alee frumoasă de vreo cincizeci de metri conducea la Dunăre, unde, la mal, erau ancorate două bărci grănicerești. În mijlocul fluviului se afla ostrovul „Păpădia” iar în amonte o geamandură indica hotarul nostru cu vecinii bulgari. Pentru orientare, pe geamandură o lampă cu carbid ardea continuu zi și noapte. Ostașii mei, în noaptea în care am ajuns, au crezut că lumina era de la inamic! Ostrovul amintit este împădurit, l-am vizitat cu o barcă a grănicerilor, e o mică insulă care servește ca bază de aprovizionare cu lemne aduse de apele fluviului. La 25 septembrie 1944 sînt schimbat cu plutonul sublocotenentului Georgescu din aceeași companie. Ofițerul este mai bine dotat ca mine, deoarece și-a cumpărat o căruță cu doi cai buni, care îi va servi pentru nevoile de aprovizionare.

Mă deplasez cu plutonul meu, prin Sărata, către Bechet, în formații subțiri, deoarece avioane germane supravegheau Dunărea și, probabil, semnalau formațiunilor de șepuri și vase prezența noastră.

De ce ne deplasăm — în noua misiune — către interiorul țării, acest lucru face parte din multe secrete ale operațiunilor, care firește nu-mi sînt explicate, din motive lesne de înțeles! În general, un comandant de subunitate trebuie să cunoască misiunea plutonului său și ce vecini are, de asemenea ostașii trebuiesc lămurii numai asupra misiunii și obiectivului de cucerit sau de apărat. În general, se face multă paradă în legătură cu cunoașterea situației frontului, în special de către ofițerii activi, lucru care nu-l consider util.

Ajungem la Bechet seara. Localitatea este frumoasă, cu oameni gospodari iar portul, spre deosebire de tot ce văzusem pînă acum pe Dunăre, dispune de un debarcader organizat cu macarale, cu zone de acostare a navelor fluviale, spațioase și utilate modern.

Avînd în pluton pe fiul primarului din Bechet, l-am trimis mai înainte cu o echipă de cartiruire, astfel că la ajungere cantonarea noastră era asigurată în bune condițiuni.

Fericirea noastră a fost de scurtă durată, nici nu intrasem bine în executarea misiunii de apărare a portului și un nou ordin, sosit în zorii zilei, ne fixează o nouă misiune: deplasare urgentă spre Băilești. De fapt, sîntem mai mult în deplasare decît în misiuni de durată. Dar, se spune că Napoleon a cîștigat cele mai multe bătălii datorită unor marșuri îndrăznețe și prin surprindere!

Ne-am consolată cu gândul că plutonul sublocotenentului Georgescu, care mă schimbaseră la Dăbuleni, n-a avut timp nici măcar să intre în apărarea pichetului și a trebuit și el să ne urmeze!

Marșul spre Băilești s-a executat în mod organizat, mai ales că drumul îl cunoșteam, astfel că la 26 septembrie 1944 intrăm în localitate, care este centru de plasă, unde cantonăm câteva ore și un nou ordin, pe o vreme ploioasă, ne pune în mișcare către o nouă localitate: Cetate. O ploaie torențială ne însoțește, dar nu ne oprim din marș, deoarece nici nu aveam unde ne adăposti iar foiele de cort nu mai folosesc scopului, fiind de mult pătrunse de apa de ploaie. Ceea ce este de admirat la ostașul nostru este marea lui răbdare, deși ud pînă la piele, plin de noroi, transpirat și îngreuiat de echipament, merge înainte fără murmur sau șovăire, rătăcind cite o bucată de pîine rămasă. Ba ceea ce este și mai senzațional este faptul că face haz de necaz și spune tot felul de glume, unele mai nesărate, însoțite de un rîs sănătos. Cînd glumele conțeneau se aude un fluierat doinist și, în aceste condițiuni, înaintăm pe drumuri desfundate, în bezna nopții, care s-a lăsat pe nesimțite.

Cei de la compania de armament greu sînt mai avantajați, deoarece se mai urcă din cînd în cînd pe cărucioarele de brand, pe care s-a improvisat cite un coviltir ce — de voie de nevoie — tot mai constituie un adăpost de ploaie. Dar ploaia ne este credincioasă, ne însoțește tot drumul, împreună cu întunericul nopții. Coloana batalionului numai este descifrabilă, ostașii s-au amestecat și fiecare caută locul cel mai bun pe drumul transformat în mici pîrîiașe. Haltele orare nu se mai respectă, fiecare mergem pe cont propriu și așteptăm, ca o nădejde, ivirea zorilor și a zilei. Trecerea uneori prin păduri ne creează o imagine fantastică, ai impresia că te afli într-un tunel, iar ostașii răzlețiți, ce pentru anumite nevoi se ascund după pomi, la reparația lor par niște fantome din basme.

Această împrejurare îmi crease o anumită stare de confuzie morală, mai ales că rămăsesem în mijlocul ostașilor mei și așteptînd ca și ei ivirea zorilor, încercam să-mi consult ceasul și... spre mirarea mea îl pierdusem în timpul acestui marș de pomină! În fine, în zorii zilei intrăm în această mare comună de pe malul fluviului, denumită Cetate.

După un scurt repaus în cantonament, timp folosit mai mult pentru curățenie decît pentru odihnă, a urmat o recunoaștere de rutină, pentru a intra într-o poziție de apărare pe malul Dunărei. Comuna are și un mic port, cam la 800 de metri de punctul meu de sprijin se află scufundat vapoșul „Avram Iancu”, iar vecinul meu din dreapta este prietenul meu, sublocotenentul Georgescu.

Acesta, profitînd de faptul că primarul comunei însoțește niște cetățeni bulgari peste Dunăre cu o barcă, se hotărăște să-l însoțească tocmai în momentul în care sosește în inspecție comandantul regimentului, colonelul T. Teodorescu și ajutorul de comandant lt. colonelul Leoveanu. Comandantul regimentului inspectează poziția noastră, dă indicații mai ales asupra planului de foc și constată, bineînțeles, lipsa de la pluton a sublocotenentului Georgescu. Cunoșcînd și motivele, ordonă ca ofițerul să fie adus la raport la sosirea din această escapadă neoportună.

Cînd tocmai se însera, de pe malul bulgăresc se aude muzică și multă lume cîntînd. Ce se întimplase? Sublocotenentul Georgescu fusese bine primit și acum era condus sărbătorește la plecarea cu barca cu care venise. Curioși să vedem ce noutăți aduce Georgescu, îl însoțesc pe comandantul meu de companie locotenent Marinescu spre port, în lumina feerică a lunei care răsărise peste apele fluviului. Simpaticul nostru camarad ne informează că în Bulgaria, la Negotin, trupele sovietice sînt în lupte crîncene cu germanii, de altfel zgomotul de luptă se auzea pînă la noi.

Pătruns de un înalt spirit camaradesc, ofițerul adusesese tot felul de bunătăți din Bulgaria, între care niște minunați struguri. Vestea că trebuie să motiveze lipsa de la pluton în fața comandantului de regiment, pe care abia acum îl vedea pentru prima oară, l-a cam amărit, dar nu într-atît ca să nu ne vedem de treburile noastre, adică organizarea poziției, odihna cu schimbul a oamenilor și bineînțeles și căutarea unui culcuș pentru noi, osteniți de altfel, ca și toți ostașii. Tocmai cînd consideram că totul e în ordine și la o mică agapă de companie consumam bunătățile aduse din Bulgaria și fumam pătrunși de un spirit nițel oriental și balcanic niște țigări parfumate, că din senin un agent ne aduce ordinul de plecare imediat spre Turnu Severin.

Ce puteam face, ce puteam comenta, ce se petrecea oare în sufletul ostașului nostru? *A la guerre, comme à la guerre, misère!* Și pornim în plină noapte, appi în

plină zi și iar o noapte, pentru a ajunge în fine în comuna Cernat, la 3 kilometri de Turnu Severin! Aici cantonăm, de bine de rău ne mai odihnim, și în dimineața de 29 septembrie 1944 continuăm marșul către Orșova. În Turnu Severin am văzut cumplita distrugeri făcute de aviația americană în aprilie 1944! *O tempora!*

Ajungem la Orșova în 30 septembrie 1944 și cantonăm într-un sat apropiat, la 1 km, numit Jupalnic. Aici ni se comunică oficial că Divizia 2-a infanterie intră în compunerea armatei române ce va participa, alături de armata sovietică, la campania împotriva fascismului. În fine, o situație limpede care ne scoate din obositorul marșuri și incertitudinea misiunilor de acoperire pe Dunăre. Din acest cantonament am putut observa și alte unități din compunerea Armatei 1-a române, care se îndreptau spre front.

Marșul prin Banat s-a desfășurat cu o strictă respectare a regulilor privind haltele, cantonarea, urmărindu-se desigur cu mult discernămint antrenarea treptată a ostașilor, în mare parte recruți, cu greutățile cîmpului de luptă. La Recaș au fost adunați ofițerii Diviziei a 2-a de infanterie, pentru a asculta prezentarea făcută de generalul Stoinescu, care a amintit greutățile prin care a trecut țara și curajosul act de la 23 August 1944, operă a forțelor democratice, la care s-a raliat și regele Mihai și, bineînțeles armata, fără de care nu ar fi fost posibilă această mare cotitură din frământata istorie a țării noastre. Generalul ne-a vorbit de la nivelul unui comandant de armată.

Între sfaturile demne de reținut a fost și acela că trebuie să ne ținem aproape de trupele sovietice, care înaintează vertiginos și pentru acestea ne trebuie picioare capabile de a suporta marșuri obositoare, războiul fiind în primul rînd un mare război de mișcare.

La 12 octombrie 1944 sîntem la Aradul Nou, unde staționăm în vederea trecerii Mureșului, al cărui pod a fost aruncat în aer de inamic și urmează a trece pe unul improvizat, în formații subțiri, din cauza vizitelor dese ale aviației inamice. Trecerea în Ungaria era iminentă, dar nu prin Chișineu Criș, cum fusese ordinul anterior, ceea ce îmi crea o stare sufletească deosebită! De la Chișineu Criș aș fi putut da o fugă la Ciumeghiu, unde se aflau mama și soția, de care numai știam nimic de la 23 August 1944! Ori acolo avuseseră loc lupte după data de 23 August 1944!

Trecem podul improvizat în condițiuni bune, traversăm céntrul Aradului spre gară, caut cu privirea vreun cunoscut pe care aș fi vrut să-l rog să-i comunice familiei că m-a văzut sănătos, dar nu reușesc să desprind nici o figură cunoscută. În fine, un cunoscut: avocatul Ignatie Spanău, care mă observă, vine în fugă la mine și îmi transmite dorința mea de a informa familia despre mine, lucru pe care promite că-l va face cu plăcere și cît mai curînd!

Gara Arad este o ruină, ca urmare a bombardamentelor tuturor. Incepe din nou să plouă, trecem frontiera în Ungaria, fără formalitățile de rigoare. Din zările procurate la Arad rezultă că trupele sovieto-române se aflau la 70—80 de kilometri de Budapesta!

Totuși, în mintea tuturor și a mea persista dorința ascunsă de a mai intra cu trupele române în acest orgolios oraș, nu din alt motiv, cît dintr-aceia că Ungaria horthystă ne crease multe și nedrepte dificultăți, mai ales după odiosul dictat de la Viena!

Satele ungurești sînt pustiite de război, dar se observă că au fost organizate și bine gospodărite. Culturi întinse de porumb, de tutun și de cîneșă sînt încă neculese. În drum întîlnim o coloană de soldați, cînd se apropie observăm că erau prizonieri, în mare parte unguri. (Mă adresez pe limba lor, dar nu-mi răspund. În schimb, unul dintre ei, pe românește, îmi spune că vin de la localitatea Csongrád. Mi-am dat seama imediat că luptele, de fapt, sînt pe râul Tisa.

În satul Nagydomb ni se dă o haltă, unde ne odihnim puțin, vizităm biserica din sat, care era monumentală și avea orgă, facem unele aprovizionări prin cunoscutul troc, după care, mai departe spre necunoscut! Cantonăm într-un sat al cărui nume nu l-am reținut, dar a fost destul de mare, dacă a putut staționa în el întregul regiment.

Marșul „picioarelor“ continuă pînă la Tisa, trecînd prin multe localități pe care nu le-am mai notat, dar din marș mi-am dat seama de organizarea lor și în special de prezența izolată peste cîmpie a numeroase ferme, renumitele „tanya“. Într-o noapte am trecut prin Orosháza, iar după cîțiva kilometri am cantonat la ferma unui baron fugit cu trupele germane. Numai rămăseseră decît servitorii bătrîni, care își vedeau de treabă, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Continuăm marșul spre Mezötur, făcând mari ocolisuri, deoarece podurile de peste Crișuri erau distruse și numai la Gyoma am reușit să depășim Crișul reunit, după care — pe un drum de care — să pătrundem în localitatea amintită. Mezötur e un mic orășel, curat și cochet, aici am lăsat caii obosiți, care nu mai puteau mărșalui, din cauza eforturilor făcute și urma să fie îngrijiți și hrăniți, în vederea recuperării ulterioare. Înlocuirea lor s-a făcut cu cai rechiziționați de la locuitori, în baza legilor războiului.

Cunoscând limba maghiară, ofițerul cu operațiile al regimentului, căpitanul Ababei, m-a luat ca interpret pentru o perioadă de timp pînă la intrarea în luptă, astfel că pînă la Tisa am putut mărșalui mai comod și în trăsură! Iată-ne, în fine, pe malul Tisei, la Kengel Puszta.

Aici rămînem în cantonament două zile, timp în care se procedează la o nouă organizare a subunităților, prin sosirea din țară a unui lot de ofițeri noi, subofițeri și ostași. Locotenentul de rezervă Marinescu, comandantul companiei mele, precum și alți ofițeri și ostași cu stagiul îndelungat pe front, sînt înlocuiți cu cei noi sosiți și dirijați la Arad, unde vor forma și instrui batalionul de marș al regimentului. Comanda companiei din care fac parte este încredințată căpitanului Nicolae Malcica, venit de la regimentul de gardă din București. În noua organizare a companiei, am plutonul 1 ca și pînă acum, plutonul 2 sublocotenentul activ Georgescu, iar plutonul 3 sublocotenentul de rezervă Gheorghe Lucian.

În noua organizare, primim ordinul de marș în vederea intrării în acțiune la Török Szent Miklos, în care scop, pe un drum aflat la 3 km de Tisa, ne deplasăm spre obiectivul fixat, respectînd cu strictețe toate regulile cîmpului de luptă și, în special, apropierea în formații subțiri, pentru a nu fi descoperiți de aviația de observație, care era foarte activă.

La Kengel sîntem opriți din ordinul diviziei și ne adăpostim în incinta unui splendid castel, proprietatea unui evreu deportat de către autoritățile maghiare, care, pe lângă clădirile adiacente, avea și o fabrică de spirit. Castelul era splendid mobilat, iluminat electric și, ca prin minune, scăpat de furia populației și a inamicului. După o staționare de circa două ore, pornim către probabila linie de luptă, adică pregătirea unui atac pentru cucerirea localității Török Szent Miklos.

Însoțesc pe comandantul meu de companie la recunoașterea bazei de plecare la atac și, prin agenți, instalăm plutoanele în vederea proiectatei acțiuni. Sîntem descoperiți de inamic și un violent foc de artilerie se abate asupra noastră. Primesc ordin să mă repliez într-o zonă mai protejată, unde era un castel ocupat de un comandament sovietic. Artileria noastră nu a putut intra în acțiune, fiind surprinsă în timpul ocupării poziției de tragere.

La castelul în zona căruia mă instalasem sosește comandantul Diviziei a 2-a infanterie, general Tudose, pentru a lua legătura cu comandantul diviziei sovietice. Artileria inamică prelungește tragerea pe castel și chiar pe zona ocupată de compania noastră. Impresia este penibilă pentru ostașii noștri, deoarece majoritatea erau recruți, care nu cunoșteau regulile războiului. Inamicul trage și cu artileria grea, ceea ce determină comandamentul nostru să ne retragem către Kengel Puszta, unde — îmbarcați în căruțe — ne deplasăm, cu întregul regiment, la Tiszaföldvár.

Intrînd în această localitate, în faptul zilei sîntem surprinși de aviația inamică, care ne bombardează și mitraliază fără a ne produce mari pierderi, deoarece reușisem să ne adăpostim pe sub pomii ce mărgineau străzile. Imediat la liziera localității trecea riul Tisa, malul său drept fiind ocupat de inamic.

Continuăm deplasarea, avînd în fața noastră Regimentul 1 infanterie Dolj, părăsim căruțele, care fac cale întoarsă, iar compania noastră desfășurată se îndreaptă spre malul riului, pe care îl ocupă dintr-un singur salt, fără a primi focuri din partea inamicului. Totuși, ceva nu era clar pentru noi! Ce se întîmplase cu Regimentul 1 infanterie Dolj, care fusese primit cu focuri din direcția localității Tiszainoka, se desfășurase pentru atac și sub protecția artileriei proprii ocupase localitatea. A doua zi am aflat ce se întîmplase! O patrulă sovietică înaintată deschisese focul asupra regimentului, confundîndu-ne cu ungurii, care aveau tot uniformă kaki. Biata patrulă fusese aproape în întregime nimicită. Episodul face parte din dramele războiului!

Trebuie să menționăm că și regimentul român a avut pierderi din această greșeală. Această întîmplare tragică a dat de gîndit tuturor și s-a tras concluzia justă că nu se pornește la o acțiune decît atunci cînd informațiunile asupra inamicului sînt certe și numai după ce s-a luat legătura cu vecinii și li se cunosc direcțiile pe care acționează.

Luptele de pe Tisa.

Seara, ne găsește instalați pe malul de est al râului Tisa, în vecinătatea localității Tiszainoka. Atît noi, cit și inamicul de dincolo de rîu — de altfel lat cam de 150 de metri —, ne ferim să deschidem focul, pentru a putea să ne organizăm și să păstrăm secretul prezenței noastre. Artileria grea inamică trage departe în spatele nostru. Exploziile înfundate produc un ecou multiplicat care seamănă cu grohăitul unei scroafe! Mă aflu la flancul batalionului nostru cu plutonul de sub comanda mea, grosul companiei la stînga dispozitivului de apărare. Cum eram cu flancul descoperit și nu mi se comunicase — căci nu se știa — cine este vecinul meu, am luat măsura de a trimite o patru-ă către un canton în dreapta mea.

Mi se raportează că în canton nu se află nimeni, se observă că a fost părăsit în grabă, de altfel tot mobilierul este intact și toate articolele de gospodărie. Desigur, fusese părăsit de teama de a nu fi bombardat. M-am deplasat personal pentru a mă orienta la fața locului, deoarece cantonul era de fapt un post de control al râului Tisa pentru cazuri de inundații, dotat cu post telefonic de-a lungul apei pe dig. Telefonul nu mai funcționa, linia probabil era întreruptă, în schimb pe o masă stăpînul casei avea un aparat de radio care funcționa și tocmai transmitea știri de la radio Budapesta. Era ora 22,00! Toată bucuria noastră era că la acest canton erau sute de pui și găini, care asigurau o hrană mai deosebită, nu numai plutonului meu, ci chiar întregii companii. Captura cea mai deosebită a fost că în magazia de scule am descoperit lanterne cu baterii și felinare cu petrol, care au fost distribuite trenului de luptă al batalionului.

Ne aflam de trei zile în apărare pe Tisa, cînd primim o știre a'armanță. Unități bîndate germane înaintează de la Török Szent Miklos pe șoseaua pe care am venit noi. Vestea a produs oarecare neînșite în rîndul nostru, dar a fost completată și cu aceea că compania anticar a reușit să le oprească și să le producă și pierderi serioase.

Mai tîrziu am aflat și o știre mai puțin liniștitoare: Divizia a 4-a Română, care reușise să treacă Tisa la Vejeny, nefiind susținută pe flancuri, fusese încercuită. Pierderi serioase în ostași și tehnică de luptă, multe mașini de transport, între care se spunea și mașina dormitor a generalului Stoinescu, comandantul Armatei 1-a. Încercarea de a se despresura divizia română nu a dat rezultate din cauză că nu dispuneam de blindate suficiente pentru a rupe dispozitivul de încercuire.

Sîntem deplasați spre o nouă poziție, în zona viilor de la sud de orașul Tiszaföldvár, pentru a opri înaintarea inamicului. Sînt trimisi în avanposturi cu plutonul meu, cam la 1500 de metri de poziția batalionului. Mă organizez pe posturi de luptă, supraveghînd în special șoseaua ce venea dinspre oraș, dar și acoperirile, mai ales zona viilor, care aveau culoare favorabile unor infiltrații ale patrulelor inamicului. De altfel, așa s-a și întîmplat: o patrulă inamică a încercat să se apropie prin porumbiște, dar de la mică distanță a fost oprită cu focuri de pușcă mitralieră de la unul din posturile mele și forțată să se retragă în grabă. Subofițerul ce comanda postul a urmărit-o pînă în apropierea orașului, gîndindu-se că poate mai descoperă pe acea direcție și alte infiltrațiuni ale inamicului. Evenimentele de luptă încep să se deruleze ca într-un film. Pe la ora 2,00 din noapte, o mașină cu faruri aprinse vine dinspre oraș cu mare viteză, postul n-o oprește, crezînd că e o mașină de-a noastră. Dimineată se clarifică situația: mașina era germană și intrase din greșeală în liniile noastre, dar fusese oprită și capturată în poziția artileriei regimentului nostru! Momentul a dezvăluit însă și faptul că recruții mai aveau multe de învățat din desfășurarea războiului.

După trei zile intrăm în orașul Tiszaföldvár, care fusese părăsit de germani, ca urmare a presiunii exercitate de trupele noastre. După o noapte petrecută în această localitate, ne deplasăm spre Kun Szent Márton, localitate cam la 5—6 km de Tiszainoka. În momentul în care ne încolonăm, un soldat — ce fusese sentinelă — descarcă, din greșeală, arma și împușcă din imprudență pe sergentul Iancu, cel mai bun comandant de grupă pe care-l aveam în plutonul meu. M-a întristat mult această pierdere așa de neobișnuită.

La Kun Szent Márton ne regroupăm și ne pregătim să trecem în fine rîul Tisa. Ploua mărunt. Ne adăpostim provizoriu în cramele din vii. Primim echipament de iarnă, ne odihnim puțin, apoi la ora 4,00 dimineața pornim către trecerea de la Tiszainoka în apropierea cantonului ce îl avusesem în sectorul meu. Sînt primul ofițer

din Regimentul 26 infanterie care trece cu plutonul Tisa, urmat de celelalte subunități ale companiei mele, a întâia! Ploua continuu și trecerea se făcea nu pe un pod de vase, ci cu două bărci primitive! Trecerea a durat toată ziua pentru regimentul nostru și imediat ce am ajuns la mal am intrat într-un dispozitiv de apărare a acestui așa-zis cap de pod.

În ziua următoare, mărim capul de pod și ocupăm fără incidente localitățile O. Kecske și Uj Kecske, localități vestite pentru viile lor, cu crame organizate și livezi de pomi fructiferi din care ne înfruptăm și noi. Inamicul este dincolo de zona viilor. În acest sector facem legătura cu sovieticii, care ne primesc cu urale și prietenie, ca pe niște adevărați aliați și tovarăși de luptă.

Ieșind din zona viilor, inamicul ne primește cu un puternic baraj de focuri și aruncătoare brandt, ne oprim, ne organizăm la teren în vederea pregătirii unui atac. Comandantul de companie, căpitanul Malcica, îmi ordonă să cercetez o casă izolată de pe direcția noastră de înaintare la vreo 400 de metri, de unde de altfel sînt primit cu focuri de arme automate. În dreapta mea, sublocotenentul Georgescu execută aceiași operație de cercetare, la un alt grup de case, de unde reușește să captureze trei prizonieri maghiari. Grupa trimisă de mine numai este primită cu focuri, se reîntoarce cu-n ostaș rănit la picior. Se vede că inamicul aflat la casa din sectorul meu și-a schimbat obiectivul și a apărut în fața companiei a 2-a, din stînga noastră. Inamicul, atacînd în forță, respinge compania a 2-a, care încearcă o repliere pe o poziție mai bună, însă în acel moment compania din care făceam parte pornește la contraatac, care pune în derută pe inamic, care nu se aștepta și se retrage în dezordine. Inamicul era compus din trupe maghiare. Retragera este sprijinită de un tanc german camuflat în spatele unei movile de pămînt, de unde sculpă foc cu mitraliera și tunul său. Intervenția tancului produce oarecare derută în mijlocul oamenilor din compania mea, mai ales că la un moment dat se pune în mișcare în viteză redusă către poziția noastră. Comandantul de companie, căpitanul Malcica, ordonă să ne replem în șanțul șoselei, care ne protejează destul de bine. Cum în apropierea noastră acționa și o formație sovietică, comandantul acesteia ne comunică că tancul e rusesc. Formația maghiară ce ne atacase, observînd înaintarea tancului, prinde curaj și reia atacul cu intenția de a ne manevra. Caut personal să stabilesc adevărul, deoarece tancul trăgea asupra noastră, deci nu putea fi vorba de o confuzie în plină zi.

De altfel, printre cei căzuți în luptă erau și sovietici, adică tocmai cei care sustineau că tancul este rusesc. Confuzia era evidentă și, deși, mărturisesc, eram stăpînit și de frică, mă deplasez spre rambleul unei căi ferate după care înainta blindatul german. În retragerea mea precipitată, pierdusem legătura cu comandantul meu de companie, în schimb ostașii mei, ca-n jurul unei cloște, se țineau grupați și mă urmau în această repliere nedorită. Nu aveam cum să acționăm, deoarece nu aveam niciun mijloc de apărare antitanc. Mă miram că sovieticii nu acționau, deoarece ei aveau în dotare puști speciale antitanc.

Reușesc să-mi regroupez plutonul într-o vie, care mă proteja de vederile inamicului ce ataca sprijinit de acest tanc drăcesc. Agentul meu, soldatul Petreanu, mă informa tot timpul ce se petrece și la vecinii noștri. În fine, spre seară ajung într-un crîng de sălcii, unde era în imediată apropiere malul Tisei.

Aici se desfășoară un moment dramatic! Toți ostașii repliați în condițiile amintite, inclusiv sovieticii, vor să treacă înapoi Tisa cu singura barcă care era la malul apei. Aici, un ofițer de rezervă, de altfel foarte energic, condiționează trecerea râului numai dacă fiecare ostaș are armamentul cu care a fost dotat. Probabil că ofițerul observase că sînt ostași care în retragere pierduseră armamentul sau pur și simplu îl aruncaseră. Sub amenințarea cu împușcarea s-a stabilit o oarecare ordine la această trecere nedorită. Mulți nu și-au așteptat rîndul, s-au desbrăcat sumar și, știind să înnoate, s-au aruncat în apa rece a râului, care pe mulți dintre ei nu i-a iertat, cuprinzîndu-i cîrcii, au pierit în adîncurile Tisei.

Am trecut cu întregul pluton riul, scăpînd din această dramatică acțiune de luptă terminată așa de inexplicabil. În timp ce barca goală se întorcea să ia un nou transport, ofițerul care conducea, locotenentul de artilerie Emil Negreanu, observă un soldat care nu mai putea să înnoate, încearcă să-i vină în ajutor, dirijîndu-se spre naufragiat, dar în zadar, ostașul a dispărut în apa tulbure a râului. Se spune că mulți ostași din cei ce au trecut, în special recruți, în deruta lor, nu s-au mai oprit decît la Craiova! Unii dintre aceștia nu făcuseră nici instrucția grupei și, totuși, au

fost introdus în luptă! Trecerea precipitată a Tisei se terminase cu-n bilanț tragic, un adevărat eșec.

În zile de la Tisa Kurt s-a făcut regrouparea subunităților din regimentul nostru, s-a făcut o nouă dotare cu armament, a urmat și o aspră mustrare pentru cele întâmplate, după care noul comandant al Diviziei 2-a infanterie, generalul Mihail Voicu, a inspectat unitatea. Comandantul meu de companie, despre care nu mai știam nimic, s-a întors la companie, povestindu-mi că a trecut înnot Tisa tocmai când fusese ajuns de inamic. Capitanul Ababi, ofițerul cu operațiile al regimentului, a fost rănit tocmai când trecea râul. În schimb, sublocotenentul Georgescu s-a înapoiat, dar n-a uitat să aducă și prizonierii făcuți! Între cei morți sau dispăruți erau sublocotenentii Tălpășenu, Vicaș și Teodorescu, de la alte companii. (...)

Am trecut peste câteva zile din nou Tisa. De data aceasta sub supravegherea unui general sovietic. Posturile înaintate ale inamicului trag asupra noastră, însă fără efect. Înaintăm prin vii, cercetăm cramele, prindem câțiva soldați maghiari, apoi de-a lungul râului înaintăm spre sud. Întâmpinăm mici rezistențe, le atacăm din mișcare, se retrag. Plutonul meu capturează cinci soldați maghiari, care, văzându-se încolțiți, aruncă armele și cu mâinile ridicate, tremurând, cer iertare! În aceste lupte moare sublocotenentul de rezervă Rudeanu, cel care făcuse ordine la trecerea Tisei.

Cucerim din mișcare O. Kecske, inamicul se retrage de data aceasta fără a mai opune o rezistență înversunată. Așteptăm cu nerăbdare noaptea, deoarece sîntem informați că se va construi un pod de vase și, deci, vor putea trece tunurile antitanc și artileria!

Începînd de a doua zi totul merge bine, deoarece sîntem sprijiniți de artilerie și protejați antitanc de minunatele noastre tunuri Reșița, care nu iartă nimic! Pe drumuri mergem cu multă atenție, fiind minate de inamic și operația de deminare se face destul de greu, inamicul folosind mine diferite și cele mai multe necunoscute geniştilor noștri. Din această cauză, am avut pierderi doi ostași care, luînd în răspăr niște sîrme în aparență nevinovate, au intrat de fapt într-un cîmp de mine de infanterie ascunse în iarbă.

Ceea ce mi se pare oarecum curios este faptul că nu întîlnim unități rusești compacte, ci numai grupuri răzlețe de ostași care luptă alături de noi sau dispar în cîmpia maghiară. Cînd ajungem la o localitate numită Abony, coloana noastră este oprită. Ne întrebăm pentru ce? Ni se comunică că o mare unitate de cavalerie sovietică trece spre Cegled. Îmi amintesc că la trecerea prin Arad, ziarele menționau că trupele sovietice se află la 66—70 de kilometri de Budapesta, ori Czegled este la 60 de km!

Pornește și coloana noastră, în paralel cu cavaleria rusă. Sovieticii erau pe cai mici de statură, și ei echipament ușor și picoteau pe cai! Am făcut o paralelă între cavaleria noastră și cea sovietică și mi-am zis că a noastră e prea încărcată, dar are niște cai splendizi! Ne bucurăm că vedem atîta armată, asta îți dă mai mult curaj. La un moment dat, din spate se aude un zgomot asurzitor, erau tancuri rusești, care ne-au depășit și ne-au ridicat moralul!

Primul ordin s-a trecut în rezervă, la niște ferme aflate la vest de localitatea Abony. Ni se repartizează cîte două case de fiecare pluton. Comandantul meu de companie, cu grupul de comandă, ocupă o casă centrală, unde sînt și eu cazat, deoarece făcăm și pe translatorul, mai ales că aici erau și două gazde tinerele și drăguțe. Acestea erau foarte încîntate de comportamentul ofițerilor români. Una din ele este soția unui subofițer ungur și funcționară la poșta din Czegled. Mama lor s-a oferit să ne gătească alimentele pe care i le-am dat din rațiile noastre. Masa am luat-o împreună, ceea ce a mărit efectul comportării noastre. Din păcate, idila (dacă o pot numi așa) s-a terminat repede — e vorba de comandamentul meu și de simpaticul sublocotenent Georgescu —, deoarece sosind un post de radio sovietic, a trebuit să ne mutăm de acolo, astfel că Ana și Mariska au rămas să-și urmeze destinul cu aliații!

Dar n-a fost să fie așa! Seara, cele două neveste au fugit de acasă travestite, la cantonamentul căpitanului și sublocotenentului, rugîndu-i să le primească și să le fie protectori, fiindu-le teamă de ruși. Desigur, n-au fost refuzate! A doua zi sovieticii au plecat, iar perechile foarte joviale povesteau cu haz cele întâmplate! Suspine și scrisori au urmat și după plecarea noastră pentru amîndoi combatanții! Amintiri, amintiri!

Peste câteva zile am plecat mai departe! Jocul rezervei într-o acțiune este foarte important, de aceea noi eram mutați cînd la dreapta, cînd la stînga sectorului în care se lupta, după cum se făcea efortul.

Ne aflăm în zona unor ferme denumite Kapitay Puszta, când la ora 8,00 dimineața intră în acțiune o formațiune de Katiușa, cu vuvietul ei sinistru, semn că se pregătea un atac. Urmează o pregătire de artilerie de 20 de minute, după care infanteria a plecat la atac. Inamicul reacționează violent, în special cu aviația, cu avioane de asait tip Messerschmidt, la care sovieticii răspund și ei cu aviație. Între cele două arme aeriene se încinge o luptă pe viață și pe moarte, un avion, din păcate sovietic, este doborât și cade într-un porumb. Die fericire, piloții s-au salvat.

Seara, primim ordin de depășare și de intrare în poziție în locul unui regiment de cavalerie din Divizia a 19-a sovietică, care suferise pierderi mari, în urma unui atac cu tancuri germane. În timpul nopții, după ce îi schimbaserăm pe cavaleriști, germanii au folosit — pentru prima oară — un tun automat, cu proiectile cu aer comprimat, care scotea un muget sinistru. Soldații l-au numit „măgarul lui Hitler“, după ce Katiușa o numeau „orga lui Stalin“. Dar s-a revenit asupra înlocuirii, deoarece retrăgându-se germanii, cavaleriștii cu toate că aveau grele pierderi, au cerut să continue acțiunea! Bravo lor! Au fost citați prin înalt ordin de zi a comandamentului suprem sovietic!

Mai târziu am schimbat un regiment de infanterie sovietic din aceeași mare unitate și ne-am axat cu atacul pe o direcție perpendiculară pe centrul orașului Budapesta. Am traversat, în înaintarea noastră, zone cu terenuri nisipoase numite Tapio Szele Halasz, care — după explicația dată de un locuitor — rezulta că numirea provine de la incertitudinea unora că terenurile nisipoase nu sînt bune pentru cultivat viță de vie! Ori, cultivatorul a răspuns criticilor aduse cu „dacă va fi, va fi, dacă nu va fi, nu va fi“, adică „ha lesz, lesz! Ha nem lesz, nem lesz!“.

După schimbarea regimentului de infanterie sovietic, înaintăm pînă în fața localităților Dany și Zsambok, unde inamicul, puternic organizat, ne oprește cu focuri de toate calibrele. Ocupăm prin luptă o culme împădurită cu pini și brazi, de unde putem să observăm mai de aproape poziția inamicului. Dar, la război disciplina merge uneori pînă la stomac, astfel că în paralel cu organizarea unui atac viitor, s-a adus și masa trupei, inclusiv și cite o porție de vin. P.utonierul major Olteanu, un foarte bun administrator de companie face toate eforturile, pentru ca ostașii să primească mîncarea la timp, uneori — ca și în cazul de față — chiar sub focurile inamicului.

Ca un divertisment, am aflat că sînt propus la decorație pentru luptele purtate pe Tisa, ceea ce a stîrnit oarecare gelozie între ceilalți ofițeri ai companiei noastre. Oricum, eram cel mai vechi combatant din batalion, iar grija mea era în principal să-mi cruț ostașii din pluton și să scăpăm cu viață, decorațiile nefiind scopul meu principal.

Vinul îi dispusese pe ostași, care — în ciuda faptului că se aflau în apropierea inamicului — cîntau și doineau fără teamă. Această manifestare cred că nu i-a căzut la inimă și inamicului!

Comandantul batalionului nostru rectifică dispozitivul companiilor, astfel că subunitatea mea trece la legătura cu batalionul 2, într-un teren aproape descoperit, încît căderea nopții ne găsește în plin întuneric, dublat de o ploaie rece. În aceste condițiuni, ne săpăm o mică mască și folosim din plin coceni de porumb, care se găseau în imediata noastră apropiere.

Luptele de la Vac Szent László

Mare e și mila Domnului, vorba românului! A doua zi, cerul se înseninează, apare și soarele și reușim să ne uscăm nițel. Se schimbă din nou direcția de atac, urmărindu-se ocuparea celor două localități, printr-o dublă manevră de învăluire, atacul direct pe sate fiind în avantajul inamicului. Atacăm în noul dispozitiv, atacul progresează, dar, ca din senin apare o formație de aviație germană, care de la mică înălțime mitraliază și aruncă bombe asupra noastră. Cel mai mult a suferit artileria noastră, care era o țintă mai vizibilă, noi aflîndu-ne în apropierea liniei de rezistență a inamicului, aviația nu a făcut mare lucru, deoarece risca din greșală să bombardeze propriile trupe! Inamieul se reculege, simțind și sprijinul aviației, pornește la contraatac, care este respins de batalioanele noastre cu-n foc necruțător, care îl forțează să se replezie în vechea poziție. Atacul regimentului nostru, fiind coordonat cu al sovieticilor, forțează pe inamic să se retragă, încît căderea serii ne găsește în tranșeele germane.

Lupta continuă cu înverșunare, vîntul puternic mărește efectele acustice ale cîmpului de luptă, dar nu ne oprim, mergem înainte printre cadavre de ostași germani morți, în timp ce aviația continuă să apară cu intermitență și să bombardeze la întîmplare trupele noastre. Dar, nevoia te învață și camuflajul aplicat uneori stîrnește risul, dar induce în eroare inamicul. Tunurile noastre anticar, care înaintau odată cu noi se transformaseră în niște căpițe de fin sau de cocieni de porumb!

Allații noștri nu renunță la luptă nici la căderea nopții și continuă atacul însoțiți de tancuri grele, astfel că și noi le urmărim exemplul și pregătim un nou atac. Inamicul reacționează pentru intimidare cu „măgarul lui Hitler“, aruncătorul cu șase guri de foc, dar nu ne mai impresionează nici zgomotul asurzitor și nici efectele, mai ales că se trage la întîmplare.

Înaintăm și noi printre tancurile sovietice, care trag tot timpul cu mitralierele și cu tunul puternic. Inamicul se retrage din localități în dezordine și treptat ocupăm localitățile, care par pustii, doar de la cîte o casă apare cîte o formă de om speriat și gata să ridice mîinile, în semn de supunere. Germanii nu rezistă la atacuri de noapte, deoarece cei mai mulți sînt miopi și întunericul le produce vedenii nedorite!

Mi-am stabilit micul meu post de comandă într-o clădire a cărui acoperiș fusese spulberat de o explozie, care la prima vedere nu oferea nimic. Cercetînd-o mai cu amănuntul, interiorul clădirii era intact și oferea cele mai bune condiții pentru odihnă, dacă inamicul nu se va răzgîndi! Ne-am organizat pe liziera satului și am trecut la odihnă, cu respectarea regulilor de pază. Dimineața, un ostaș mi-a oferit și o cupă de șampanie, uitată de germani în graba lor de a se retrage. L-am invitat și pe bravul meu camarad, sublocotenentul Ghiță, comandantul plutonului anticar, care ne păzise bine de eventualele contraatacuri inamice cu blindate.

Dimineața, compania mea s-a deplasat la ordin în partea de vest a localității Vac Sz. László, unde inamicul se părea că pregătește o acțiune. Simțindu-ne prezența deschide un foc puternic cu tunul automat și, sub protecția tragerilor, se retrage complet din sat.

În schimb, în sectorul vecin, în satul Valko, inamicul atacă furibund, reușind să pătrundă în linia Regimentului 31 infanterie din divizia noastră. În această situație, regimentul se repliază în zona noastră, mai ales că noi aveam ca sprijin cinci tancuri sovietice, care luptau curajos și le-a acoperit cu iscusință retragerea forțată.

Noaptea satul este bombardat de artileria grea inamică, care face ravagii cumplite, distrugînd casele oamenilor. Casa în care mă afluam cu postul de comandă a rămas fără acoperiș, fără geamuri iar gardul din scînduri fusese culcat la pămînt de suflul unei explozii. În această noapte de pomină l-am pierdut pe agentul meu, soldatul Petreanu, care în luptele de pe Tisa se comportase așa de frumos, de asemenea l-am pierdut pe Mandache, care în postul de pîndar a fost rănit mortal de o schijă de aruncător. M-a impresionat mult pierderea ostașilor mei, deoarece erau vrednici și luptau cu mult curaj.

În dimineața zilei, sovieticii încearcă un atac, dar spre surprinderea noastră nu reușesc, inamicul contraatacă puternic și amenință poziția chiar în zona în care acționau tancurile sovietice din sprijinul nostru. Spre mirarea mea, tancurile s-au retras! Cum caporalul care făcea legătura la dreapta vine rănit și oarecum speriat că sovieticii se retrag, mă deplasez personal la locul unde făceam supravegherea sectorului din interval. Într-adevăr, sovieticii se repliaseră, în schimb la o casă din apropiere un tanc sovietic continua lupta. Cu greu l-am convins pe comandantul tancului că sînt ofițer român nu maghiar, altfel era gata să-mi facă de petrecanie!

Ca urmare a acestei situații, mi-am repliat flancul, pentru a ieși din zona în care germanii, cu insistență, executau un violent foc de tunuri, dintr-o poziție de flanc. În realitate, acțiunea inamicului fusese o manevră, pentru a se putea retrage și rupe lupta, fără a avea contact cu inamicul! Dar, nu ne-am lăsat păcăliți! Am continuat urmărirea lor, nu înainte de a schimba o companie din Regimentul 31 infanterie, ce fusese în strîns contact cu inamicul. Începuse să ningă liniștit și ne bucuram, fiindcă ne ferea de aviația inamică! Aveam bocanci noi, galbeni, mă bucuram, căci mă fereau de umezeală și oarecum de frig!

Înaintăm către niște ferme Also Liget și Felso Liget, ocupate de inamic. Reacțiunea inamicului este violentă, în special a focului de baraj de artilerie, în schimb încercările de a ne contraataca cu formațiuni de luptă maghiare s-au soldat cu-n eșec pentru germani, deoarece aceștia nu mai voiau să lupte și, profund de întuneric, se predau trupelor noastre. Problemă discutabilă, chiar la declarațiile ce le făceau, că artileria este condusă de germani și că, în spatele liniei de luptă maghiare, se află întotdeauna formațiuni de jandarmi, partizani a lui Szálassy.

Afirmățiunea că regentul Horthy Miklós ar fi făcut un comunicat la radio, în sensul de a nu mai lupta armata maghiară, era o ineptie, regentul în luna noiembrie, în care se petrec aceste lupte, stătea la căldurică în Germania și minca bincin-teles pe alese!

Înaintarea noastră și a sovieticilor, cu grele pierderi, nu confirmau declarațiile prizonierilor! Efectivele din ce în ce mai subțiri ale companiilor arătau realitatea crudă.

La 30 noiembrie 1944, primesc ordin din nou pentru organizarea unei acțiuni în colaborare strinsă cu Regimentul 1 Dolj, care avea pierderi mult mai mari decât noi. De altfel, ca o glumă sau o realitate, circula printre noi știrea că generalul Șova, comandantul Corpului 7 de Armată, ar fi afirmat că va acționa la Budapesta indiferent de efectivele rămase și că, în concluzie, va ataca și dacă va rămâne cu-n bucatar! Incredibil, dar românii le plăc glumele, și-apoi noi mai intrasem cindva în Budapesta!

Deci, în cadrul companiei din care fac parte, atac împreună cu plutonul sublocot. Georgescu (bolnav de gripă la trenul de luptă), comandat de sergentul major Ștefan Barca la dreapta, la stînga avînd o companie de cîțiva oameni din Regimentul 1 Dolj. Înaintez destul de bine pînă la o lizieră de salcîmi, unde sînt primit de un adevărat baraj de foc de aruncătoare, tunuri și arme automate. Focul inamic se extinde pe toată adîncimea regimentului nostru, pierd pe soldatul Ghenea, trăgător la pușca mitralieră, care este lovit în plin de un proiectil și continuu înaintarea prin salturi, om cu om, pînă la un gard de sîrmă împletită, care ne oferea oarecare protecție! Focul inamic continua cu înversunare! Moartea se plimba printre rîndurile noastre, căutîndu-și prada! Mi se părea că aud pe cineva spunînd „ordonati”. Mă uit cu atenție în dreapta mea, unde nu aveam aproape pe nimeni și nu-mi vine să cred, observînd doi soldați maghiari încremeniți la 15—20 de metri de mine, care nu mă observaseră, fiind adăpostiți după o grămadă de coci. Unul din ei tocmai se apleca alene în groapă cu arma automată și privea aiurea cu neliniște. Fulgerător, mă gîndesc că momentul trebuie rezolvat și, cum știam limba maghiară, mă ridic puțin, îl strig și-i spun să nu tragă, fiindcă vreau să-i comunic ceva. Mă apropiu de locul său de tragere prin spărtura din gard, îmi spune că se numește Silaghi, îi explic că lupta lor e zadarnică și-mi confirmă că e convins că germanii i-au împins pe ei în linia 1-a, ca să-i prăpădească. De asemenea, că de cînd a fost instalat în acest loc n-a tras niciun foc și că a vorbit cu camarazii lui ca la noapte să treacă în liniile noastre. Îi propun ostașului, natural vorbind cu el omeneste, ca să-i înlătur teama, că aș vrea să vorbesc cu comandantul lui. Mă lasă în groapa lui cu pușca mitralieră armată în stăpînirea mea și se duce tîrîș spre locul unde se afla comandantul. Comandantul maghiar se prezintă, îmi spune că are gradul de „orvezeto” și se numește Sagy Ferencz. Din discuțiile avute, m-am convins de moralul trupelor maghiare, dar n-am reușit să-l conving să ne urmeze. Discuția fusese interesantă și probabil că dacă ar fi avut certitudinea că este lăsat liber după ce se predă ar fi cedat. În această acțiune însă pierdusem aproape o întreagă grupă de luptă. La batalion fusesem considerat mort sau dispărut și-mi trimiseseră înlocuitor pe sergentul Manolache, care cînd m-a văzut a rămas încremenit, mai ales că lîngă mine, prizonierul maghiar cu pușca mitralieră întoarsă de mine către ai săi, stătea liniștit. Deși atacul dat de compania noastră nu făcuse progrese prea mari, totuși a avut un succes răsunător, cînd în acea noapte au trecut în liniile noastre șaptezeci de prizonieri maghiari, între care doi ofițeri și trei sau patru subofițeri, împreună cu armamentul lor! Compania mea a fost citată prin ordin de zi de comandament pe regiment și pe marea unitate!

La 1 decembrie 1944, ca urmare a unei nevrălgii rebele care mă tortura cu dureri de cap, cu aprobarea comandantului meu de companie, am fost trimis la infirmeria de companie. Aici am fost examinat, frecționat, tratat cu niște aspirine și seara m-am înapoiat la plutonașul meu, care avea din ce în ce rîndurile tot mai rare. Sublocotenentul Georgescu se reîntoarce la pluton, în schimb se internează comandantul meu de companie, căpitanul Malcica, astfel că rămîn comandant de companie și pluton.

Luptele din zona Gödöllő

În ziua de 8 decembrie 1944 începem acțiunea asupra localității Gödöllő. Tra-versăm o zonă păduroasă, în care a trebuit să ne orientăm cu unghi de marș, facem legătura cu batalionul 1 din Regimentul 1 Dolj și în dimineața zilei, într-un iureș

însuflețitor și sălbatec, în strigăte de ura, atacăm poziția germano-maghiară! Inamicul, luat prin surprindere, o ia la sănătoasa, unii se predau. Sublocotenentul Georgescu, în fruntea ostașilor săi, surprinde un tanc german, care se împotmolise, ordonă să fie imobilizat, ostașii se reped și se urcă pe tanc, servanții deschid turele și fug înspăimîntați. Unul din ei însă, dintr-o neatenție a ostașilor noștri, se oprește lângă un pom și descarcă o întreagă rafală de pistol automat în viteazul sublocotenent Georgescu, care moare eroic. Moartea lui a fost un exemplu pilduitor pentru noi toți, ofițerul cu statura lui elegantă, cu firea lui voioasă fiind un adevărat erou, iar sacrificiul său un moment de epopee.

După acest succes, sîntem înlocuiți de trupe sovietice și trecuți în rezervă la Vaľko. Sîntem în 11 decembrie 1944! Satul este în cea mai mare parte distrus, dar oricum constituie un adăpost. Ostașii cei mai mulți se curăță cum pot, se bărbieresc și se culcă după posibilități. Dar, în dimineața zilei, fericirea se termină! Primum ordin de deplasare!

La comanda batalionului vine maiorul Radoveanu, care înlocuiește pe locotenent colonelul Marinescu evacuat, fiind rănit de explozia unei mine. După un drum anevoios, în legătură cu Regimentul 1 Dolj, sub a cărui ordine intră batalionul nostru temporar, ajungem la Gődöllő, unde intrăm în grădina botanică și-mi instalez postul de comandă într-o casuță a Școalei de Avicultură. Comandantul meu de companie se evacuează, fiind bolnav, astfel că rămîn din nou și la comanda companiei.

Atacăm din nou de la liziera orașului Gődöllő, inamicul — care ocupa o mică creastă dincolo de ferma Fjuto — reacționează violent, mai ales asupra posturilor de comandă instalate în clădirile școalei. Mă găseam cu compania pe direcția de efort, atacul nu progresează, ceea ce face ca colonelul Rusu, comandantul Regimentului 1 Dolj să vină la fața locului, pentru a se convinge asupra realității. Constată că comandanții de plutoane sînt la locul lor în dispozitiv și cum era firesc ne îmbărbătează politicos să reluăm atacul. Mă deplasez cu postul meu de comandă pe linia plutoanelor și de aici ordon ca plutonul sublocotenentului Gheorghe Lucian să facă un salt, sub sprijinul de foc al celor două plutoane, după care, la sprijinul său, să înainteze și plutoanele. Dar n-a fost așa! Ofițerul a executat întocmai ordinul, s-a ridicat, a făcut saltul și, în momentul în care voia să se adăpostească, un gînt vrăjmaș i-a luat fulgerător viața. În același timp, un proiectil de artilerie explodează pe clădirea postului de comandă de batalion, ucide cîțiva agenți și rănește mortal pe căpitanul Nicolae Călinescu. Moartea nemiloasă rărea tot mai mult rîndurile noastre. În aceste condițiuni sîntem completați cu ostași veniți de la compania de marș, ce se instruiseră în țară, la Arad.

S-au înapoiat și ofițerii, care de la Tisa fuseseră repartizați la compania de marș din țară, deoarece aveau stagiu pe front îndelungat. S-au înapoiat locotenentul de rezervă Constantin Marinescu și Grigore Ciuvagea, amîndoi colegi cu mine, fiind învățători. Sînt repartizați comandanții de companie la compania a 2-a și a treia. În acest mod, companiile 1, 2 și trei erau comandate de ofițeri de rezervă, doar compania a 4-a era comandată de locotenentul activ Dan Dobrotineanu. La plutoane, toți comandanții erau subofițeri. Sărbătorile de Crăciun ne găsesc pe această poziție.

În seara de ajun, sergentul artelnic al companiei a 1-a, un gradat foarte muncitor, se deplasează la trenul regimentar pentru a aduce darurile de sărbători trimise din țară. Pe drum, umblînd imprudent cu-n pistol Beretta, s-a împușcat din greșală și a murit, fără a i se mai putea da îngrijirile necesare.

În ziua de Crăciun nu ne-am bucurat de darurile primite, deoarece ni s-a ordonat să atacăm din nou. Colonelul Rusu, comandantul Regimentului 1 Dolj, în subordinele căruia eram, văzînd că atacul nu progresează încercat să amenințe pe comandanți și ostași cu împușcarea, atitudine care nu mi s-a părut oportună, deoarece atacul nu mergea din cauză că nu era sprijinit puternic cu aruncătoare și artilerie. În aceste condițiuni, totuși, compania a 3-a încearcă o desprindere și, prin exemplul personal al comandantului de companie, locotenentul de rezervă Ciuvagea, se avîntă spre inamic, cu mult curaj. Dar, cade grav rănit la cap și, în drum spre ambulanță, moare. De asemenea, din compania sa este rănit și sublocotenentul de rezervă Partenie, bineînțeles și mulți soldați. Comandantul batalionului, maiorul Radoveanu se îmbolnăvește și este evacuat, la comanda batalionului vine locotenentul activ Dan Dobrotineanu. La 27 decembrie 1944, batalionul reintră în compunerea regimentului! La comanda batalionului vine maiorul Victor Crai. În această noapte, germanii

deslănțuie un bombardament puternic, dar, fiind secondat de uruit de camioane și de căruțe, însemna că inamicul a rupt lupta. Reluăm înaintarea!

Dimineața, către ora opt, ajungem la Kistacs și încăleacă șoseaua ce duce la Budapesta. În această localitate, ne-am odihnit bine și ne-am refăcut oarecum forțele. La 29 decembrie, sint chemat la postul de comandă al regimentului și mi se comunică că am misiunea să schimb o companie din Regimentul 1 Dolj. Poziția se află la un kilometru de liziera localității. Noaptea am avut câteva schimburi de foc cu inamicul. Dimineața am plecat cu compania la atac, în cadrul dispozitivului în care mă aflam. Am atins repede un nou obiectiv Cinkota, pe linia căruia inamicul avea o poziție bine organizată cu rețele de sîrmă, lucrări genistice de toate genurile. Inamicul a cedat poziția deoarece cercul în jurul Budapestei se închidea văzînd cu ochii. Unități motorizate sovietice au apărut în sectorul mării unități române, astfel că încetul cu încetul se întrevea asaltul asupra marelui oraș ungar.

Atacul asupra Budapestei

În ziua de 31 decembrie 1944 trecem în rezerva Armatei 1-a Române la Cinkota. Apare la comanda companiei și comandantul titular, care mă asigură că se va ocupa în exclusivitate de buna cantonare a companiei. În seara zilei am fost invitați la comanda batalionului nostru, după care am făcut o vizită protocolară comandantului de regiment, cu urări respectuoase de anul nou și noi succese în luptele ce vor urma. La telefon l-am felicitat și pe comandantul nostru de divizie, generalul Voicu, căruia i-am făcut un cor ca de anul nou!

Ziua de anul nou am petrecut-o între ostași, pe care i-am felicitat după obiceiul strămoșesc și le-am dorit, alături de mine, succes în lupte, mai ales că chiar în această zi a venit și vestea că vom participa la asaltul asupra Budapestei.

Luptele pentru cucerirea capitalei ungare progresaseră mult. Cele mai înaintate trupe se găseau la Sashalom. În ziua de 2 ianuarie 1945, la ora 6,00 dimineața, am schimbat trupe sovietice într-un sector necunoscut. Inamicul se afla în unele locuri la 100 de metri și la mai puțin. Lupta este îndirjită iar apărătorii se află în poziție de rezistență puternic organizată, cu tranșee și lucrări genistice, la care se adaugă o suită întreagă de obstacole contra blindatelor, precum și diferite curse viclene, sub forma de mine de toate categoriile. Facem recomandățiuni de ordin tehnic ostașilor noștri, deoarece majoritatea sînt recruți, contingent 1945. În sectorul nostru, sovieticii n-au putut progresa, deși au avut în sprijin direct patru tunuri antitanc de 75 mm. Primim ordin să atacăm, de front pare imposibil, fac o recunoaștere în sector, unde descopăr în flancul stîng al inamicului un grup de case neocupate. Hotărîsc să instalez în podul uneia dintre case două mitraliere care, prin foc de flanc, să-l forțeze pe inamic, ori să-l determine ca să stea adăpostit în timp ce îl atac, ori să-l forțez să părăsească poziția, văzînd că este amenințat cu încercuirea. Măsura luată reușește pe deplin, inamicul surprins rupe lupta și se retrage, în dezordine, pe întregul front al batalionului nostru.

Atacul nostru continuă fără întrerupere, ne găsim deja vizibil în periferia marelui oraș, iar luptele se dau pe străzi și pentru fiecare casă, pe care inamicul le barează cu foc și le transformă în veritabile cazemate. Lupta este înverșunată, conducerea chiar a unei companii (cu efectiv mic) este grea, din cauză că nu-ți poți urmări oamenii din cauza acoperirilor, gangurilor și bineînțeles, în principal, din cauza focului inamic. Cei de la comandament ne cer să raportăm în ce carou pe hartă ne găsim. „Nota bene”, nu dispunem de un plan al marelui oraș, pentru a ne orienta pe străzi, a descoperi diferite așezăminte de cultură, instituții etc. Posedăm doar o hartă la scara 1/100.000, pe care nu poți descoperi nimic. Cred că furnizarea unor planuri directoare ale orașului ar fi fost necesare, ne mai vorbind de un ghid al orașului. Adaug ca un fapt demn de luat în seamă, tentațiile marelui oraș, precum și surprizele ce se pot ivi la fiecare pas. Legăturile cu unitățile vecine sînt foarte anevoioase.

Lupta în localități are regulile ei anume și, de ce să nu fim sinceri, noi nu aveam cunoștințe de o astfel de luptă, din motive lesne de înțeles, nefiind cuceritori de meserie, nu am pus prea mare preț pe o astfel de activitate de război. Oricum, învățăm luptînd! Aducem tunurile anticar în linia infanteriei, de teama blindatelor, care pot apărea de pe orice stradă laterală direcției noastre de acțiune.

Avem însă, și de ce să nu recunoaștem, alături o mare armată, care este foarte bine dotată. Toate ordinele ce ni se comunică arată că inamicul este bătut pretutindeni și că Divizia 2-a infanterie, marea noastră unitate, avînd un sector central, ar avea ca ultim obiectiv parlamentul maghiar de pe malul Dunărei! Comunicatul radioului București anunța, în seara acelei zile, ca de altfel și Moscova, că forțele sovietice, împreună cu trupele române din Corpul de Armată de sub comanda generalului Nicolae Șova, au pătruns în Budapesta. După operațiuni de durată și grele lupte, dar pline de succese, bravele divizii române ale generalilor Mihail Lăcătușu, Ilie Antonescu și Mihail Voicu, au sfărmat centura de apărare a Budapestei și, în acest moment, înaintează — prin dirze lupte de stradă — către centrul capitalei ungare.

Inamicul din fața noastră este format din Divizia 13 blindată germană și Regimentul 6 infanterie ungar. Inamicul luptă cu dirzenie, căci i s-a promis că va fi despresurat. Avioane germane parașutează noaptea muniție și hrană.

În una din zile s-a făcut aprovizionarea în plină zi, avioanele parașutînd bi-doane cu ulei, muniție, hrană. Multe parașute au căzut în sectorul nostru și nu e de ascuns faptul că s-a tras în ele crezîndu-se că sînt parașutiști!

Sîntem în sectorul Rákosfalva, cînd un contraatac inamic cu tancuri forțează elementele din divizia noastră să se replieze, dar numai pentru scurt timp. Replierea fusese un duș rece pentru noi, deoarece înaintasem nebuștește către obiectiv și legăturile cu vecinii erau pierdute. Seara ne oprim pe strada Nagy Lajos Király. Menționez că Budapesta se pretează minunat la încercuire, deoarece străzile sînt concenrice, iar altele perpendiculare pe centru.

În locul unde strada Nagy Lajos Király se întretaie cu strada Fogaras se află un teren denumit Vitéz Telep. Aici sînt case construite de statul ungar pentru foștii luptători. Toate poartă stema maghiară și au același stil de construcție. Sînt frumoase și cu toate instalațiile cele mai moderne. Din acest loc am primit ordin să atac în continuare. Spre nord se deschide un teren viran denumit Almos Tér și este împrejmuit cu un gard de sîrmă groasă împletită, ale cărui panouri sînt fixate între masivi stîlpi de beton armat. Pe harta mea, firește, nu apar aceste amănunte, iar cînd raportez că sînt oprit cu foc puternic de la acest gard, cei mai mari nu te cred sau te iau în baion! Am așteptat noaptea, pentru a face breșe în gard, pentru a ne putea strecura și ataca mai cu rezultate. Germanii se instalaseră în casele de dincolo de terenul viran și trăgeau ca din cazemate. Tunurile antitanc nu pot ajuta prea mult, deși s-a tras cu efect bun asupra locurilor primejdioase. Barajele de artilerie au avut același rezultat, l-au fixat pe inamic pentru un timp, dar nu l-a nimicit. De aceea s-a recurs la atacuri de noapte și, în aceste condițiuni, am reușit cu compania mea să cuceresc o casă, după care am fost trecut în rezerva de batalion.

În același timp, compania a 2-a și a 3-a se aflau într-o situație foarte critică în fața obiectivului Poșta Centrală din Budapesta, de pe strada Egresy. Un foc bine organizat oprea înaintarea companiilor noastre. De pe linia pe care ajunseseră companiile era un teren viran de 150—200 m bătut continuu cu tot felul de armament inamic. Companiile a 2-a și a 3-a, însuflețite de bravul locotenent de rezervă Marinescu, încearcă să treacă prin ucișătorul baraj de foc. Se opresc la gardul ce înconjoară clădirea, iar cu o parte din oameni se adăpostesc după niște stive de lemne din stînga poștei. De aici nu se mai poate înainta. Locotenentul Marinescu este hotărît să-și îndeplinească misiunea, pornește din nou în fruntea companiei sale către clădirea poștei, dar cade lovit în inimă și moare pe loc.

Lîngă comandantul de companie cade rănit mortal și observatorul de artilerie, sublocotenentul Pirvulescu. Se raportează situația critică a batalionului. Ordinul este necruțător. Artileria își făcuse datoria, dar nu-l putea scoate pe inamic din poștă.

Maiorul Victor Crai, comandantul batalionului, este admonestat, deoarece încă nu se cucerise obiectivul. Sînt chemat la domnia sa. Știam ce mă așteaptă, fiindcă de la locul meu din linia a 2-a observam tot timpul mersul acțiunii. Comandantul de batalion cunoaște pierderile companiei mele la Almos Tér, dar nu avea ce să facă. În același sector de aici pierdusem un sergent și o armă automată.

Ultima soluție pentru cucerirea Poștei Centrale era o manevră pe la nord, prin sectorul ocupat de sovietici, în care scop trimite sergentul Tr. Drăniceanu, care vorbea rusește, să ceară aprobarea, în numele comandantului meu de batalion și a mea, ca să trecem prin sectorul lor, pentru a încerca cucerirea Poștei Centrale. Sovieticii au aprobat măsura noastră.

Compania 1-a nu număra mai mult de 30 de ostași, împreună cu mitralieriști de la compania 4-a, iar la plutoane aveam doi subofițeri, Spanache și Bălăuță. Ajungem în sectorul sovietic, strecurându-ne în șir indian pe lângă zid, în afara vederilor inamicului, care supraveghea compania 2-a și a 3-a. Printr-o spărtură în gardul clădirii, ne-am strecurat în curtea poștei, de unde, amplasând mitralierele pe stivele de lemne, atacăm fără cruțare un grup de ostași unguri, care îi aprovizionau pe germani. Sub protecția mitralierelor, care vizează ferestrele, de unde germanii aveau armele automate, pătrundem în clădirea principală. Subofițerul Bălăuță se dirijează cu micul lui pluton către garajul principal, este rănit grav la gît și evacuat prin sectorul sovietic, unde de altfel a primit și primul ajutor urgent. Scena a fost îngrozitoare, subofițerul era un om foarte robust și, în momentul în care a fost rănit, s-a îndreptat spre mine în fugă, în timp ce de la gît țîșnea sîngele ca de la un robinet. La această rană s-a adăugat una în omoplat, care avea o deschidere de intră pumnul. Folosesc un moment de derută a inamicului care, ținut de armamentul meu, trebuia să facă față și focului de la compania a 2-a și a 3-a! Pătrund în clădirea cu trei etaje, cucerim cameră cu cameră și mă pun în stare de apărare. O nouă pierdere: sergentul Tr. Grigorescu, încercînd să intre în garaj, este rănit mortal. Marea greutate acum este îngrijirea răniților, deoarece germanii continuau să tragă din alte clădiri asupra intrării poștei. Un brancardier a fost ucis în ușa intrării principale.

Inamicul încearcă un contraatac, dar cu armamentul meu automat îl opresc și îl pun pe fugă. Stau în poștă, ca într-o cetate.

Am controlat cu amănuntul întreaga clădire și mi-am organizat apărarea. În adăpostul subteran, bine organizat, cu lumină electrică, stau îngroziți 400 de civili, funcționari ai poștei. Le explic situația, deblochez orice legătură telefonică cu exteriorul și le solicit să fie liniștiți, noi le asigurăm viața și hrana, dar nu mai admitem să pactizeze cu inamicul, oricare ar fi! De altfel, au înțeles apelul meu și s-au conformat.

Raportez situația comandantului meu de batalion, maiorul Crai, domnia sa îmi reîntărește că isprava noastră este deja cunoscută și că are satisfacția să-mi comunice că batalionul va fi citat prin ordin de comandament pe regiment și divizie și că s-a cerut să fie citat și pe națiune!

Cucerirea Poștei Centrale din Budapesta a fost anunțată la posturile de radio în ziua de 9 ianuarie 1945!

Ultima clădire din grupul de clădiri ale poștei am cucerit-o în ziua de 10 ianuarie 1945. După două ore de la lichidarea inamicului, căpitanul Dinu, din artileria noastră, venit la fața locului în recunoaștere, îmi semnalează că, la 200 de metri de noi, două care de asalt germane stau camuflate pe strada Egresy. Instalez imediat două puști mitraliere la o fereastră orientată spre inamic, deschidem un foc viu asupra servanților care stăteau camuflați după copaci, care îmbarcîndu-se pe carele de asalt se retrag, nu înainte de a nu deschide focul cu tunurile asupra armelor noastre automate. Din fericire, loviturile au fost în zidul clădirii, servanții au scăpat cu bine și i-am propus la decorație cu Virtutea Militară.

Luptam acum de zece zile în Budapesta și așteptam să fim schimbați, pentru refacerea forțelor și, în special, datorită stării de surescitare nervoasă. Regimentul 1 Dolj din divizia noastră rămăsese de la 29 decembrie 1944 la Kistarcsa, în rezervă. Pînă la Dunăre mai erau cel mult 2 kilometri și, în discuțiile noastre între cei puțini rămași, ne gîndeam să-i rezervăm regimentului din rezervă, care — de altfel eram informați că — și-a pregătit drapelul românesc, care va fi arborat pe clădirea parlamentului ungar.

Intr-adevăr, în seara zilei de 10 ianuarie 1945 sîntem schimbați de Regimentul 1 Dolj și trecuți în rezerva marii unități la Sashalom. Am ajuns acolo în plină noapte, începuse să ningă liniștit, cartiruirea nu se făcuse, dar cu ajutorul plutonierului Olteanu, de la trenul de luptă, reușesc cu bine să-mi adăpostesc bravi oșteni din puțina mea companie, într-o casă încălzită.

În ziua următoare, intrăm din nou în alarmă, sîntem chemați să întărim rîndurile Regimentului 1 Dolj, care avusese mari pierderi, ca urmare a disperatelor contraatacuri ale inamicului.

Din cauza unei răni ușoare pe care o promisem la atacul poștei din zilele precedente — o mică schișă în picior —, care mă jena la mers, am rămas la trenul de luptă pentru îngrijire, iar la comanda companiei a venit titularul de drept, căpitanul Mălcica.

După trei zile, simțindu-mă refăcut, m-am înapoiat la unitate, unde comandantul meu de batalion, maiorul Victor Crai, m-a primit, împreună cu camarazii mei de luptă și ostașii, cu multă bucurie, mai ales că tocmai aveau nevoie de un traducător pentru limba maghiară.

Armata română câștigase deplina încredere a ungarilor, care, în urma propagandei germanilor, credeau că îi vom supune la torturi diferite, pentru a ne răzbuna. S-au convins repede că poporul român nu este răz bunător, astfel că, atît bărbații, cît și femeile, s-au împrietenit cu ostașii și ofițerii români. Așa îi găsesc pe camarazi, înconjurați de domni și domnișoare, la un pahar de vin într-o casă de pe strada Murány.

Ne aflăm în ziua de 15 ianuarie 1945, cînd un ordin fulger ne înștiințează că vom fi schimbați din poziție și că ne vom deplasa la Gödöllő, orașul care era cucerit de la 10 decembrie 1944.

Svonurile erau diferite, unele de necrezut ca, de exemplu, că — urmare a faptelor noastre de arme, apreciate la justa lor valoare — ne vom imbarca și înapoia în țară și, în fine, un altul că germanii au parașutat în acea zonă o divizie aeropurtată, pentru a ataca spatele dispozitivului ofensiv sovieto-român! Mai era și un alt svon, că autoritățile ungare din Budapesta au cerut ca să fie schimbate trupele române din Budapesta, că, vezi bine, se simt prea loviți în mîndria lor! Cam tîrziu, dar niciodată nu-i prea tîrziu!

Părăsim capitala Ungariei în noaptea de 15 ianuarie 1945.

Într-adevăr, prin Gödöllő am reintrat cu gloriosul nostru Corp 7 de armată în compunerea Armatei 1-a române, pentru a ne angaja în noi lupte pe pămîntul Cehoslovaciei, pentru a înscrie noi fapte de arme în răbojul istoriei românești.

Emil Paul POP

(Ibidem)